

MODULIO APRAŠAS							
Modulio pavadinimas						Kodas	Data
Lietuvių kalbos morfologija ir žodžių daryba			Lithuanian Morphology and Word-Formation				2018 m. sausio 26 d.
Pakopa	Tipas	Vykdyto laikas	Dėstomoji kalba	ECTS kreditai	Visas studento krūvis	Kontaktinės valandos	Savarankiškų studijų valandos
BA	Privalomasis	III semestras	Lietuvių	5	132	68	64
Koordinuojantis dėst.		Fakultetas	Reikalavimai studentui	Vykdyto forma		Programos vadovė	Parašas
Antanas Smetona		Filologijos	Nėra	Paskaitos, seminarai, savarankiškas darbas		Brigita Speičytė	

MODULIO TIKSLAI IR METODAI		
Ugdomos kompetencijos		
<p>Lietuvių kalbos gramatinę (morfologinę) sandarą lemiančių semantinių mechanizmų, jos svarbiausių ypatybių ir savitumo suvokimas, lietuvių kalbos žodžių darybos supratimas. Gramatikos (morfologijos) ir semantikos bei žodžių darybos reiškiniių interpretavimo įgūdžiai. Gebėjimas gretinti skirtingas gramatikos (morfologijos) ir žodžių darybos reiškiniių interpretacijas, nustatyti ir įvertinti jų kriterijus bei argumentaciją. Įjunkimas naudotis šiuolaikiniais gramatikos ir žodžių darybos darbais, juos nagrinėti ir lyginti. Gebėjimas savarankiškai studijuoti gramatikos ir žodžių darybos darbus, susidaryti ir argumentuotai reikšti savo nuomonę apie juos.</p>		
Studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
<p>Studentas įgis morfologinio-semantinio ir darybinio nagrinėjimo įgūdžius, susipažins su pagrindiniais šiuolaikinės gramatinės semantikos ir žodžių darybos terminais, susipažins su pagrindiniais lietuvių kalbos gramatinę (morfologinę) sandarą ir žodžių darybą aprašančiais veikalais, išmoks kritiškai vertinti gramatikos ir darybos reiškiniių interpretacijas, diskutuoti lietuvių kalbos gramatinės sandaros ir žodžių darybos temomis.</p>	<p>Įtraukiamoji paskaita (klausimai ir atsakymai, diskusijos), probleminis dėstymas. Darbas grupėmis, diskusijos gramatikos klausimais. Savarankiškų skaitinių nagrinėjimas ir aptarimas. Praktinis gramatikos reiškiniių nagrinėjimas ir jo aptarimas.</p>	<p>Darbo seminaruose vertinimas, kontrolinis darbas, egzaminas raštu.</p>

VERTINIMAS			
Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Kontrolinis darbas I	50	Modulio vidurys	<p>Kontrolinius darbus sudaro teorinės ir praktinės užduotys: 1 platesnė tema, formuluojama remiantis kurso programa, ir 10 trumpųjų teorinių ir praktinių užduočių, kurios sprendžiamos arba atsakomos vienu veiksmu arba vienu sakiniu. Platesnė tema vertinama 10 balų (kriterijai – problemos atskleidimas, aiškumas, tikslumas, kalbėjimas į temą, įvairių požiūrių parodymas ir kritinis vertinimas, raštingumas). 10 trumpųjų užduočių kiekviena vertinama po vieną balą ir balai susumuojami. Tada iš abiejų dalių vedamas paprastas vidurkis. Iš abiejų kontrolinių darbų vedamas paprastas vidurkis. Gautas pažymys gali būti galutinis arba koreguojamas pagal darbą seminaruose. Jei vienas kontrolinis darbas įvertintas neigiamai, galutinis pažymys irgi neigiamas.</p>
Kontrolinis darbas II	50	Modulio pabaiga	
Darbas seminaruose	± 20	Visos modulio studijos	<p>Kiekvienas dalyvavimas seminaruose vertinamas pažymiu. Už dalyvavimą seminaruose galutinis pažymys gali būti koreguojamas iki dviejų balų. Praleidus 30% ir daugiau seminarų, galutinis vertinimas nedaromas, kursas kartojamas.</p>

LITERATŪRA			
Autorius	Metai	Pavadinimas	Vieta, leidykla
Privalomoji literatūra			
Aldona Paulauskienė	1994	Lietuvių kalbos morfologija. Paskaitos lituanistams,	Vilnius, MEL
Vytautas Ambrazas	2006	Dabartinės lietuvių kalbos gramatika	Vilnius: MEL
Stasys Keinys	1999	Bendrinės lietuvių kalbos žodžių daryba	Šiauliai: ŠU leidykla
Artūras Judžentis	2012	Lietuvių kalbos gramatinės kategorijos	Vilnius: VU leidykla
Papildomoji literatūra			
Kazys Morkūnas	2008	Lietuvių kalbos enciklopedija	Vilnius: MELI
Vincas Urbutis	2003	Žodžių darybos teorija	Vilnius: MELC
Axel Holvoet, Loreta Semėnienė	2004	Gramatinių kategorijų tyrimai	Vilnius: LKI
Axel Holvoet, Rolandas Mikulskas	2005	Gramatinių funkcijų tyrimai	Vilnius: LKI
Kazys Ulvydas	1965, 1971	Lietuvių kalbos gramatika, I – II t.	Vilnius: Mintis

MODULIO PLANAS

Temos	Pa	Se	Savarankiško darbo ir seminarų užduotys
1. Gramatika. Gramatinė semantika . Žodžių klasės (bendroji apžvalga). Žodžių perėjimas iš vienos klasės į kitą. Gramatinės kategorijos. Jų klasifikacija. Lietuvių kalbos gramatinės kategorijos. Gyvumo kategorija. Posesyvumo kategorija.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
2. Giminė . Daiktavardžių giminė. Semantinė ir morfologinė giminė. Substantiva mobilia. Substantiva communia. Hibridiniai daiktavardžiai. Nekaitomųjų daiktavardžių giminė. Būdvardžių ir būdvardiškai vartojamų žodžių giminė. Derinimas gimine. Derinimo hierarchija. Įvardžių giminė.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
3. Linksnis ir linksnio žymėjimas. Linksniai ir prielinksnių konstrukcijos. Linksnis ir derinimas. Linksnis ir gramatinės bei semantinės funkcijos. Lietuvių kalbos linksnų sistema. Šauksmininko interpretacijos. Linksnų klasifikacija. Pagrindinės linksnų reikšmės. Linksniaivimas. Linksnų prieveiksmėjimas.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
4. Skaičius . Daiktavardžių ir daiktavardiškai vartojamų įvardžių skaičius. Skaičiaus formų leksikalizacija. Skaičiais nekaitomi daiktavardžiai. Asmeninių įvardžių skaičius. Dviskaita. Kiekinių skaitvardžių skaičius. Derinamasis skaičius. Veiksmažodžių skaičius. Apibrėžtumas . Kategorijos samprata ir statusas, raiškos priemonės. Apibrėžtumo rūšys. Apibrėžiamųjų būdvardžių formų funkcijos. Periferiniai apibrėžtumo raiškos būdai.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
5. Laipsnis . Kategorijos pobūdis. Laipsnio formų sistema. Aukštesniojo laipsnio problema. Absoliutinė laipsnio formų vartoseną. Būdvardžių laipsnio kategorija. Nelaipsniuojami būdvardžiai. Dalyvių laipsnio formos. Prieveiksmių laipsniaivimas. Lyginamieji junginiai. Laipsnio formų valdymas. Linksnų atrakcija lyginamuosiuose junginiuose.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
6. Modalumas ir aspektualumas. Asmuo . Kategorijos turinys ir pobūdis. Asmeniniai įvardžiai, jų semantika. Savybiniai kilmininkai. Asmuo ir gyvumo hierarchija. Veiksmažodžių asmens formos. Derinimas asmeniu. Beasmeniai ir beasmeniškai vartojami veiksmažodžiai.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
7. Laikas . Kategorijos turinys ir raiška. Absolutus ir santykinis gramatinis laikas. Vientisinės ir sudėtinės laiko formos, jų interpretacija. Dalyvių laiko kategorija.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
8. Nuosaka . Jos santykis su modalumu. Episteminis, deontinis ir dinaminis modalumas. Nuosakos formų sistema. Netiesioginės nuosakos klausimas. Liepiamoji nuosaka. Tariamoji nuosaka. Modaliniai (funkciniai) sakinių tipai ir veiksmažodžių nuosaka.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
9. Rūšis . Tradicinė rūšies kategorijos samprata. Veikiamosios ir neveikiamosios rūšies reikšmės bei formos, jų tarpusavio santykis. Dalyvių rūšies kategorija. Asmenuojamųjų veiksmažodžio formų rūšis. Sangraža . Sangražiniai veiksmažodžiai, jų reikšmė ir santykis su rūšies kategorija.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
10. Veikslas . Kategorijos pobūdis ir reikšmės. Veikslas ir veiksmažodžio reikšmė. Eigos ir įvykio veikslas. Veikslų formų priešpriešos. Veikslas ir laikas, nuosaka. Tranzityvumas . Kategorijos reikšmė, raiška ir statusas. Veiksmažodžių tranzityvumas. Tranzityvumas ir argumentų struktūra. Tranzityvumas ir rūšies kategorija. Tranzityvinė ir intranzityvinė sakinio struktūra. Evidencialumas . Samprata ir rūšys. Evidencialumas lietuvių kalboje.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
11. Kalbos dalys . Kalbos dalių klasifikacijos principai. Kiekvienos kalbos dalies kategorinė reikšmė. Kalbos dalis ir gramatinė kategorija. Nominatyvinių kalbos dalių gramatinės kategorijos. Tarnybinių ir emocinių-ekspresinių kalbos dalių klasifikacija. Įvardžio vieta kalbos dalių sistemoje.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
12. Teoriniai darybos pagrindai . Daryba – savarankiškas kalbos posistemis. Pagrindinės darybos sąvokos. Darybos pamatas, darybos formantas, darybos reikšmė, darybos rezultatas. Darybos opozicija. Darybos būdas, darybos tipas, darybos kategorija. Okaziniai ir potencialiniai dariniai.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
13. Daiktavardžių daryba . Pagrindiniai daiktavardžių darybos būdai. Daiktavardžių sufiksacija. Daiktavardžių paradigmacija ir dūriniai. Daiktavardžių prefiksacija ir priešdėlėtieji daiktavardžiai. Šalutiniai daiktavardžių darybos būdai.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
14. Būdvardžių daryba . Pagrindiniai būdvardžių darybos būdai. Būdvardžių sufiksacija. Būdvardžių paradigmacija. Būdvardžių prefiksacija. Šalutiniai būdvardžių darybos būdai.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
15. Veiksmažodžių daryba . Pagrindiniai veiksmažodžių darybos būdai. Veiksmažodžių prefiksacija. Veiksmažodžių sufiksacija. Veiksmažodžiai dūriniai. Šalutiniai veiksmažodžių darybos būdai.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
16. Prieveiksmių daryba . Prieveiksmių sufiksacija. Analoginė prieveiksmių daryba. Prieveiksmėjimas. Kiti darybos atvejai. Mišriosios žodžių darybos problema.	2	2	4 Temos skaitiniai; teorinis temos supratimas; praktinės temos užduotys.
Kontroliniai darbai		4	Žinių įtvirtinimas.
Iš viso:	32	36	64